

Repercussió de la productora UFA al món del cinema

Caterina Cortès

Les influències són constants en qualsevol àmbit de la vida quotidiana. De fet, qualsevol esdeveniment sempre influeix sobre el que esdevindrà i es forma com una cadena que no es romp. Però, com que es tracta de parlar sobre cinema, dins aquest destacarem un moviment artístic que va ser clau per arribar a aconseguir un cinema tal com el coneixem avui en dia. Ens referim a l'expressionisme alemany. D'aquí sorgí una productora anomenada UFA. Segurament, així esmentada, potser ens sembla desconeguda tenint en compte la fama d'altres com la Universal, Metro-Goldwyn-Mayer..., però si no la productora, sí que moltes pel·lícules produïdes per aquesta i alguns directors que hi treballaran ens resultaran familiars.

Fins abans de la Primera Guerra Mundial, el cinema a Alemanya pràcticament només s'alimentava de films produïts a països com ara França, Itàlia, i sobretot, els Estats Units. La producció pròpia era molt escassa. Però no va ser fins acabada la primera Gran Guerra, en què Alemanya va ser una de les grans perdedores, que no

es varen veure, per dir-ho d'alguna forma, obligats a fer cinema per ells mateixos.

Els països aliats li varen negar la importació dels seus films com havien fet fins al moment. Arran d'aquest fet, és quan el país alemany decideix dotar-se d'una producció pròpia. El govern, juntament amb el Deutsche Bank i algunes empreses, creen la productora UFA (Universum Film Aktiengesellschaft) a Neubabelsberg, a prop de Berlín, la qual es va arribar a convertir en una gran indústria durant els anys vint i digna competidora dels estudis de Hollywood, que llavors ja començaven a agafar força.

Encara que uns anys abans ja s'havien realitzat alguns films en què ja es podia percebre un cert aire expressionista, com *El estudiant de Praga* (1913), no es considera iniciat dit moviment fins que la UFA no estrenà la pel·lícula d'*El gabinet del doctor Caligari* (1919) de Robert Wiene, que malgrat el boicot dels altres països contra el cinema alemany, va arribar fins a ciutats com París o Nova York, aconseguint així que els estudis germànics tenguessin una molt bona acollida, no només a Alemanya, sinó també a l'exterior.

S'introdueixen una sèrie de característiques del moviment que tendran molta repercussió, sobretot en el gènere de terror. En són un exemple el fet de voler intentar presentar l'interior de les persones com el seus sentiments i pors, quan poc abans només es donava importància a l'aparença externa. S'optà per un ambient de caire sinistre en pràcticament totes les pel·lícules, en què el joc de llums i ombres té un paper molt important. L'ús quasi exclusiu de decorats interiors que més fàcil la utilització de la il·luminació artificial per crear una determinada atmosfera.

Està clar que totes aquestes característiques expressionistes eren el reflex de la por d'una societat aterrida encara per les conseqüències que va tenir la Primera Guerra Mundial dins un continent suposadament "civilitzat."

Va ser una època molt fructífera tant per la productora com pel públic alemany. Després de la guerra, qualsevol tipus de distracció possible era ben rebuda.

Es varen fer una gran quantitat de films: *El Golem* (1920) de Paul Wegener, *El doctor Mabuse* (1922) de Fritz Lang,

El gabinet del doctor Caligari.

Un cop el règim nazi va arribar al poder, aquests es feren càrrec de la UFA, manipulant-la segons la seva conveniència, passant d'un cinema fructífer a fer produccions de baixa qualitat, només destinades a l'entreteniment i de caire propagandístic

Los Nibelungos (1924) de Fritz Lang, *Fausto* (1926) de F. W. Murnau, i un llarg etcètera. Però n'hi ha dues que mereixen de destacar-se (sense desmerèixer-ne les anteriors), tant pel que els hi correspon com a obres d'art, com per la re-

Los Nibelungos.

percussió que van tenir, i perquè pot ser de tots els films que ens han arribat de l'època siguin dels pocs que coneixem, ens sona o en algun moment de la nostra vida, ja sigui en un reportatge a la televisió o en les imatges en un llibre, n'hem sentit a parlar. Ens referim a *Nosferatu* (1922) de F.W. Murnau i *Metrópolis* (1926) de Fritz Lang.

Nosferatu ens narra la història camuflada de *Dràcula* de Bram Stoker. Simplement es limitaren a canviar els noms dels personatges, l'aparença de *Dràcula* i poca cosa més, perquè la productora no hagués de pagar drets d'autor a la vídua del novel·lista, encara que no els va sortir bé la jugada. Es varen retirar i destruir totes les còpies que es varen trobar, menys les que ja havien estat enviades a l'estranger. Gràcies a aquest darrer fet, el film es va salvar de desaparèixer i avui dia encara el podem gaudir. La cinta de terror reuneix totes les característiques esmentades en què en tot moment sabem de la por que senten els personatges per les seves expressions i perquè la càmera sap com plasmar-ho, la qual hi juga un paper molt important. La forma de filmar va tenir una gran influència, sobretot en pel·lícules de terror o en certs moments de suspens en films policials o d'intriga. Per posar un exemple; *The Haunting* (1963) de Robert Wise, en què el joc de clarobscur és primordial, decorats que en la major part són interiors, en aquest cas una mansió. Altres pel·lícules: *House On*

Haunted Hill (1958) de William Castle, *Halloween* (1978) de John Carpenter.

Metropolis ens mostra hipotèticament com podria haver estat una gran ciutat l'any 2000 de la nostra era, en què la gent pobre i treballadora exerceixen les seves activitats laborals als soterranis de la ciutat, fent treballs pesats i en cadena, d'alguna forma reemplaçant les màquines. Mentre que la classe adinerada viu a la superfície. Però malgrat tot, la història ens anirà descobrint que fins i tot en un món així encara hi ha esperança, tolerància, germanor... Considerada pel·lícula de ciència-ficció i amb un pressupost elevadíssim per l'època, Fritz Lang, sense desvincular-se de les pautes expressionistes, sembla les bases de les pel·lícules futuristes. *Metrópolis* va servir per influir en films com *Gattaca* (1997) de Andrew Niccol, *Matrix* (1999) dels germans Wachowski, o sobretot, *Blade Runner* (1982) de Ridley Scott.

El treball que va fer com a director Fritz Lang a la UFA va ser clau, perquè va saber plasmar móns de fantasia, ficció, mitologia i terror. Serà considerat per molts com el mestre del gènere policial, amb tocs de terror i suspens, que va saber continuar plasmant amb genialitat als seus films de l'etapa americana, com *La mujer del cuadro* (1944), *Secreto tras la puerta* (1947) o *Los sobornados* (1953), per citar-ne alguns. Mai deixà de banda les bases o característiques expressionistes mentre va exercir a Hollywood, bases aplicables tant a altres pel·lícules de l'època com a les d'avui dia del mateix gènere.

Un cop el règim nazi va arribar al poder, aquests es feren càrrec de la UFA, manipulant-la segons la seva conveniència, passant d'un cinema fructífer a fer produccions de baixa qualitat, només destinades a l'entreteniment i de caire propagandístic. La UFA, malgrat els esdeveniments de la Segona Guerra Mundial, va continuar funcionant fins al febrer de 1944. El 1945, derrotada Alemanya, la productora passa a mans dels aliats. Però ja un cop havia pujat Hitler al poder, molts directors i responsables de la productora es varen veure obligats a emigrar als Estats Units, Fritz Lang entre ells. S'havia acabat l'etapa europea, però els esperava a Hollywood una època gloriosa de cinema de terror, en què la productora Universal, en tendria quasi l'exclusivitat. ■

El estudiante de Praga (1913).